

8 Beroep en organisatie

Als pedagogisch werker werk je in een organisatie die kwaliteit wil en moet bieden. Jij levert een bijdrage aan die kwaliteit, door op een zorgvuldige en professionele manier te werken.

- 8.1 Jouw plek in de organisatie
- 8.2 Werk en ethiek
- 8.3 Zorg voor kwaliteit
- 8.4 Jezelf blijven ontwikkelen

WERKEN IN DE PRAKTIJK

Zomaar op een feestje...

Maarten werkt sinds een half jaar als pedagogisch werker op een sport-BSO. Hij is blij met zijn baan en trots dat hij zo snel na zijn opleiding werk heeft gevonden. Op een dag komt hij op een feestje in gesprek met Gina die hem vraagt wat voor werk hij doet. Maarten vertelt waar hij werkt. Gina kijkt verrast en vertelt dat haar eigen zoon van twee op een kinderdagverblijf zit dat midden in de natuur staat. Ze hebben al snel een leuk gesprek over het belang van veel buiten spelen en bewegen voor kinderen. Gina is nieuwsgierig op welke BSO Maarten dan precies werkt en hij vertelt dat dat de

Buitenkring is. Wat een toeval! Het buurjongetje van Gina zit daar namelijk op. Gina begint gelijk wat zachter te praten en vraagt bezorgd aan Maarten hoe het met het jongetje gaat: vindt hij hem niet heel erg druk en is het te merken dat zijn ouders in een vechtscheiding zitten? Maarten weet even niet wat hij moet antwoorden. Dan zegt hij dat hij begrijpt dat Gina zich zorgen maakt, maar dat hij niet zomaar met andere mensen over de kinderen van de BSO mag praten. Gina kijkt even verbaasd, maar zegt dan dat ze goed begrijpt dat die regel er is.

Wat vertel je wel en wat vertel je niet?

8.1 Jouw plek in de organisatie

organisatie Als pedagogisch werker ben je onderdeel van een organisatie. Dat kan bijvoorbeeld een basisschool, middelbare school, een BSO, een peuterspeelzaal of een kinderdagverblijf zijn. Ook kun je komen te werken in de jeugdzorg. Iedere organisatie ziet er weer anders uit.

Van klein tot groot

Organisaties verschillen in wat ze aanbieden (kinderopvang, onderwijs, jeugdzorg) en voor welke leeftijdsgroep ze werken. Maar ze verschillen ook in grootte en structuur.

kleinschalige kinderopvang Zo bestaat er kleinschalige kinderopvang, waarbij er meestal maar één groep kinderen is. Als je daar werkt, heb je waarschijnlijk één collega die vaak ook de eigenaar van het centrum is. Samen zijn jullie dan het team van het kleinschalige kinderdagverblijf.

grote school Maar je kunt ook op een grote VMBO-school werken. Als onderwijsassistent ondersteun je dan vaak meerdere docenten en zie je wekelijks misschien wel 200 leerlingen. Naast de docenten die jij ondersteunt, werken er nog veel meer mensen op zo'n school: andere docenten, mentoren, rectoren, administratieve krachten, een conciërge, mensen van personeelszaken enzovoort. Tja, met wie vorm je dan een team?

WERKEN IN DE PRAKTIJK

Bij wie moet Stef zijn?

Stef werkt sinds een paar maanden als pedagogisch werker op een voorschool die onderdeel is van een integraal kindcentrum. In het grote gebouw zitten naast de voorschool ook een basisschool, een kinderdagverblijf, een BSO, een bibliotheek en een consultatiebureau. Als Stef een vraag heeft over zijn contract, moet hij even heel goed nadenken aan wie hij dat moet vragen. Toen hij nog stage liep, was het altijd heel makkelijk, dat was op een klein kinderdagverblijf waarbij de eigenaresse alles regelde.

Soms is het heel duidelijk met wie je samenwerkt, met wie je moet overleggen en bij wie je moet zijn voor bepaalde vragen of problemen. In andere gevallen moet je, net als Stef uit *Werken in de praktijk*, soms echt uitzoeken met wie je allemaal te maken hebt. Je kunt daarbij goed hulp vragen aan je collega's. Zij werken vaak al langer op die plek en weten beter hoe alles werkt en waar je met je vragen terecht kunt.

Veel collega's

Hoe groot jouw team is, hangt onder andere af van hoe groot de organisatie is. Maar in bijna alle gevallen geldt dat je als pedagogisch werker in een team met verschillende collega's werkt.

directe collega's

Over het algemeen heb je vooral te maken met de collega's van je locatie en dan vooral je directe collega('s) op de groep of in de klas waar je werkt. In een team zitten vaak mensen met verschillende opleidingen. Bij een kinderopvang zul je zowel pedagogisch werkers van niveau 3 als van niveau 4 als collega hebben en soms zijn er ook medewerkers met een HBO-opleiding. De medewerkers met niveau 4 of HBO-opleiding houden zich, naast het gewone werk op de groep, vaker bezig met kinderen met een zorgvraag of achterstand. Daarnaast voeren ze coördinerende taken uit, zoals het begeleiden van nieuwe collega's, het maken van een jaarplanning of het meeschrijven aan het pedagogisch beleidsplan. In het onderwijs hebben de leerkrachten en docenten een HBO- of universitaire opleiding.

Je hebt als pedagogisch werker soms ook contact met mensen van andere locaties, met mensen van het hoofdkantoor zoals een kwaliteitscoördinator of met mensen van buiten de organisatie.

Voorbeeld 1

Yelliz werkte na haar opleiding eerst een tijd als gastouder. Lekker makkelijk, toen ook haar eigen kinderen nog klein waren. Maar ze vond het ook wel saai, altijd maar de enige volwassene in huis te zijn en nooit eens een collega om de zorg over een kind mee te delen. Ze kon natuurlijk wel iemand van het gastouderbureau bellen, maar dat was toch anders, die zijn zelf geen gastouder. Om die reden is Yelliz weer gaan solliciteren naar een baan op een kinderdagverblijf. Intussen werkt ze alweer twee jaar in het Kabouterhuis. Ze moest er wel aan wennen dat ze niet meer eigen baas was. Maar het is wel superleuk om allemaal collega's te hebben die net zo gedreven zijn als zij.

bevoegdheden

In tegenstelling tot Yelliz uit voorbeeld 1, werk je als onderwijsassistent altijd onder de verantwoordelijkheid van de leraar of leraren die je in de klas ondersteunt. Je werkt samen, maar de leraren hebben wel meer bevoegdheden en verantwoordelijkheden dan jij. Dit betekent dat zij meer taken mogen uitvoeren en dat ze meer beslissingen mogen nemen dan jij. Veel dingen overleg je dan ook met hen. Naast deze leraren zijn er mogelijk nog andere mensen waar je mee samenwerkt, zoals een intern begeleider, een andere onderwijsassistent, een bouwcoördinator of een conciërge. De leraren voor wie je werkt, zijn nooit je leidinggevende. Dat is meestal de (adjunct)directeur of locatieleider van de school, die overigens ook vaak weer een bestuur boven zich heeft.

Wie is de baas?

leidinggeven

Als je in een organisatie werkt, heb je altijd een leidinggevende (baas). Hoewel je waarschijnlijk veel dingen zelf mag bepalen of in overleg met je collega's doet, kan je leidinggevende besluiten nemen die jij moet opvolgen. Dat kan bijvoorbeeld gaan over de leer methode waarmee je moet werken, maar ook over de vraag of je toestemming krijgt om een dag met je collega te ruilen. Sommige managers geven veel vrijheid en verantwoordelijkheden aan hun medewerkers. Bij zo'n manager mag je als medewerker dus veel zelf beslissen. Andere managers geven minder vrijheid en houden meer in eigen hand. Er zijn dus verschillende manieren van leidinggeven. Iedere stijl heeft voor- en nadelen. Het kan fijn zijn om veel zelf te mogen bepalen. Maar het kan ook fijn zijn als besluiten door anderen genomen worden en je je niet met al te veel verschillende dingen hoeft bezig te houden.

zelfsturende teams

Soms kiest een organisatie voor het werken met zelfsturende teams. Zeker in de kinderopvang kun je dit tegenkomen. In een zelfsturend team worden bepaalde taken die meestal door managers gedaan worden, zo veel mogelijk door de mensen op de werkvloer gedaan. Dat betekent bijvoorbeeld dat jij als pedagogisch werker je ook bezighoudt met het samenstellen van de roosters, het aannemen van nieuw personeel, de inkoop van materialen of het uitkiezen van een bijscholingscursus. Werken in een zelfsturend team kan prettig zijn omdat je over veel dingen zelf mag beslissen. De voorwaarden moeten echter wel goed zijn. Immers, als jij voor de nieuwe taken geen extra tijd krijgt, wordt de werkdruk waarschijnlijk erg hoog.

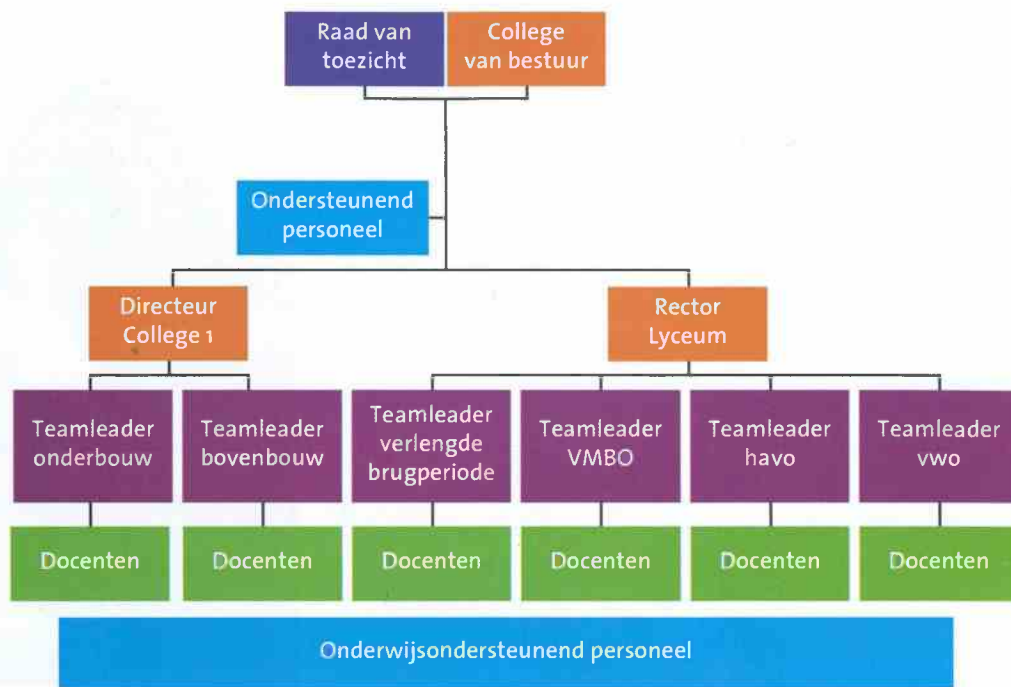
organogram

Organogram

Iedere organisatie heeft een bepaalde structuur. Die structuur kan duidelijk gemaakt worden met een organogram. Een organogram is een schema waarin je ziet uit welke onderdelen een organisatie bestaat, welke functies er zijn en wat hun plek in de organisatie is.

Sommige organisaties zijn heel klein en hebben een hele simpele structuur. Andere organisaties zijn veel groter en zitten ingewikkelder in elkaar.

Figuur 1 Voorbeeld organogram voortgezet onderwijs

In figuur 1 zie je een voorbeeld van een organogram in het voortgezet onderwijs. Je kunt goed zien dat de organisatie best groot is. Het schema maakt duidelijk dat er verschillende locaties zijn (College 1 en het Lyceum) met elk een eigen directeur of rector. Verder heeft elke locatie weer per soort onderwijs een eigen teamleider. Onder de teamleiders staan de docenten en daaronder het onderwijsondersteunend personeel.

hiërarchisch Alle lijnen die in het schema van boven naar beneden lopen, geven een hiërarchie aan. Functies die op die lijnen hoger in het schema staan, hebben de leiding over functies die lager staan. Hoe hoger je in het schema staat, hoe meer je te zeggen hebt. De Raad van Toezicht en het College van Bestuur zijn in het organogram van figuur 1 dus de hoogste baas.

Organisatiestructuren veranderen regelmatig. Soms worden bijvoorbeeld locaties samengevoegd waardoor er mogelijk mensen ontslagen moeten worden. Of er komen locaties bij en er worden juist nieuwe werknemers aangenomen. In zulke gevallen wordt het organogram aangepast aan de nieuwe situatie.

Sociale kaart

sociale kaart Een kinderopvangorganisatie of een school staat nooit alleen, er zijn altijd andere organisaties waarmee samengewerkt wordt. Als een organisatie alle (hulpverlenings)organisaties uit de eigen regio op een rijtje zet, dan heet dat een sociale kaart.

WERKEN IN DE PRAKTIJK

Goede hulp voor Finn

Pedagogisch werker Hanneke zucht eens diep. Ze heeft net een gesprek gehad met de moeder van Finn. Finn is een peuter van 3 jaar met een sterke wil, die bij Hanneke in de peutergroep zit. Het gaat op dit moment niet zo goed met het gezin. De ouders hebben financiële problemen en hebben daardoor de nodige stress. Het lukt ze niet meer om rustig om te gaan met de driftbuien die Finn regelmatig heeft. Hanneke heeft vanmiddag even rustig met moeder, die van moedeloosheid in tranen was uitgebarsten, op kantoor gezeten. Hanneke heeft met haar besproken welke organisaties misschien hulp kunnen bieden bij de situatie thuis. Hanneke heeft onder andere de huisarts, de maatschappelijk werker en het Centrum voor Jeugd en Gezin genoemd. Ze hoopt dat moeder snel iets gaat ondernemen zodat de situatie thuis kan verbeteren.

Het is belangrijk om te weten wat de sociale kaart is van de organisatie waar je werkt. Je moet weten welke andere belangrijke organisaties er zijn én wat ze doen. Soms heb je zelf contact met een organisatie, soms praat je erover met ouders. Kijk maar hoe Hanneke in *Werken in de praktijk* dat doet.

Voorbeelden van mensen en organisaties waar een kinderopvangorganisatie of school mee samenwerkt of naar doorverwijst, zijn: huisartsen, consultatiebureau, Centrum voor Jeugd en Gezin, maatschappelijk werker, GGD, onderwijsbegeleidingsdienst, logopedist, gemeente, onderwijsinspectie, de politie en Veilig Thuis.

Beroep in beeld

Ook al kom je als pedagogisch werker in een organisatie te werken, het is niet zo dat een organisatie helemaal zelf kan bepalen hoe jouw werk eruitziet. Sommige dingen zijn landelijk bepaald.

beroepsprofiel

Als je op een rijtje wilt hebben wat het werk van een pedagogisch werker inhoudt, dan kun je bijvoorbeeld het beroepsprofiel bekijken. In dit document staat in grote lijnen beschreven waar je allemaal kunt werken, welke taken en verantwoordelijkheden je hebt, welke (opleidings)eisen gelden en welke competenties je voor het beroep moet beheersen.

Het beroepsprofiel geeft informatie over de inhoud van je werk als pedagogisch werker. Toch zegt het niet zo veel over hoe je je in je werk precies moet gedragen. Toch weet je waarschijnlijk wel dat je je tijdens je werk

beroepshouding

niet altijd kunt gedragen zoals je dat thuis of met vrienden doet. Er wordt een professionele houding van je verwacht. Als een ouder van een jongere bijvoorbeeld onvriendelijk tegen je is, moet je rustig en beleefd blijven, terwijl je in een privésituatie misschien boos zou worden. De professionele houding die op je werk van je verwacht wordt, heet je beroepshouding.

Op je werk heb je een juiste beroepshouding. Je gedraagt je professioneel als je op je werk bent

Voor kinderen, jongeren en hun ouders is het belangrijk dat alle pedagogisch werkers op min of meer dezelfde manier werken. Zo weten ze waar ze op kunnen rekenen. Maar ook voor jezelf en je collega's is het belangrijk. Het is natuurlijk niet zo dat alle collega's altijd alles precies hetzelfde doen. Maar je probeert wel als team zo veel mogelijk vanuit dezelfde intentie (wat wil je bereiken) en vanuit dezelfde waarden (wat vind je belangrijk in het werk) te werken.

Enkele kenmerken van de beroepshouding van pedagogisch werkers zijn:

- Inlevingsvermogen: je kunt je goed inleven in wat een kind of ouder voelt.
- Respect: je hebt respect voor de kinderen en ouders en hun achtergronden.
- Echtheid: je bent zo veel mogelijk jezelf (al kun je je dus niet altijd hetzelfde gedragen als thuis).
- Flexibiliteit: je kunt je bij veranderingen makkelijk aanpassen.

Beroepscode en gedragscode

Om nog duidelijker te maken welk gedrag er tijdens je werk van je verwacht wordt, hebben sommige beroepen een landelijke beroepscode. In een beroepscode staat hoe mensen zich binnen dat beroep in bepaalde situaties behoren te gedragen. Ongewenste situaties en niet-professioneel handelen worden hiermee zo veel mogelijk voorkomen.

beroepscode

beroepscode kinderopvang

Beroepscode in de kinderopvang

De sector kinderopvang heeft al jaren een landelijke beroepscode. Deze geldt dus voor alle organisaties die onder de Wet Kinderopvang vallen.

Enkele punten uit de beroepscode voor de kinderopvang zijn:

- Je hebt respect voor de (culturele en geloofs)achtergrond van ieder gezin: je zegt bijvoorbeeld nooit discriminerende dingen over een kind of ouder.
- Je houdt vertrouwelijke informatie over kinderen, ouders en collega's geheim: je zorgt er bijvoorbeeld voor dat observatieverslagen van kinderen altijd goed opgeborgen liggen. Maar ook praat je niet zomaar met andere mensen over de kinderen waar je mee werkt. Kijk ook nog maar even terug naar het voorbeeld van Maarten in *Werken in de praktijk*, aan het begin van dit hoofdstuk.
- Je bent bereid om nascholing te volgen zodat je blijft groeien in je werk: als er op je werk een training aangeboden wordt waardoor je nog beter in je werk kunt worden, dan zorg je ervoor dat je daaraan meedoet.
- Je weet dat je meer macht hebt dan de kinderen maar maakt hier geen misbruik van: je schreeuwt niet tegen kinderen en pakt de kinderen ook niet stevig vast als je boos bent.
- Je houdt werk en privé zo veel mogelijk gescheiden.

WERKEN IN DE PRAKTIJK

Oppasbaantje erbij!

Charlotte loopt sinds kort stage op een BSO die bij haar om de hoek ligt. Ze heeft het er heel erg naar haar zin. Extra leuk is dat ze verschillende ouders kent, omdat die bij haar in de straat wonen. Een van de ouders heeft Charlotte gisteren tijdens een straatfeest gevraagd of ze misschien ook af en toe thuis op hun kinderen wil passen. Dat wil ze maar al te graag! Enthousiast vertelt Charlotte het nieuwtje die middag aan haar stagebegeleider. Maar die frons haar wenkbrauwen en zegt dat ze het daar zo meteen nog maar even over moeten hebben.

Het 'scheiden van werk en privé' betekent niet dat het bijvoorbeeld verboden is om thuis op te passen bij ouders van je werk of stage, zoals Charlotte in *Werken in de praktijk* graag wil doen. Het betekent wel dat je als stagiair en als pedagogisch werker dit soort zaken altijd moet overleggen met je begeleider of leidinggevende en dat jullie samen moeten afwegen wat de voor- en nadelen van een keuze zijn. Zul je bijvoorbeeld goed kunnen omgaan met het feit dat je bepaalde ouders en kinderen dan ook thuis ziet en dat je hen beter kent dan de andere ouders en kinderen? Soms heeft een

organisatie zelf de regel opgesteld dat medewerkers van het kindercentrum niet bij ouders thuis mogen oppassen.

Beroepscode in het onderwijs

beroepscode lichamelijke opvoeding

In het onderwijs is er geen landelijke beroepscode die voor alle scholen geldt. Wel is er een beroepscode voor leerkrachten en docenten lichamelijke opvoeding (gymnastiek). Zij raken namelijk door de aard van hun werk (gymlessen) kinderen meer aan dan andere leraren. Denk maar aan het opvangen na een sprong van de trampoline. Deze leraren moeten daarom goed weten op welke manier ze een kind wel of niet mogen aanraken.

gedragscode

Omdat er geen landelijke beroepscode voor scholen is, stelt iedere school een eigen gedragscode op. Vaak gelden de regels die daarin staan ook voor ouders en kinderen.

Het is prima om
jonge kinderen te
knuffelen, zolang ze dat
zelf ook willen

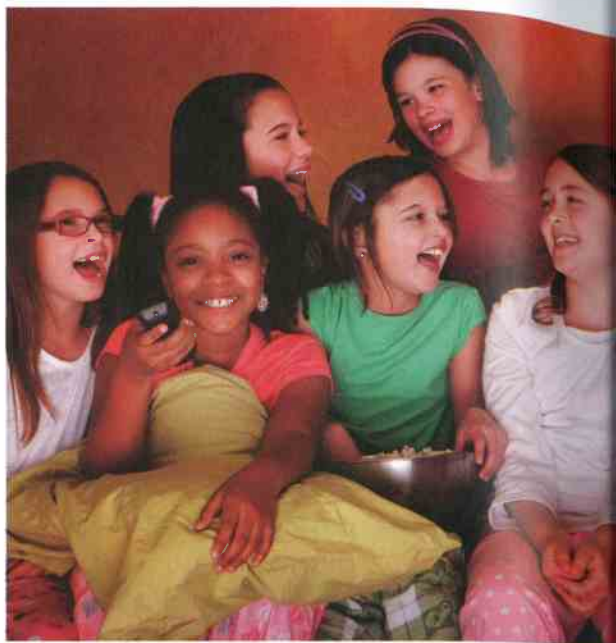
Hieronder vind je een paar voorbeelden van afspraken over de contacten tussen kinderen en leraren die je in een gedragscode zou kunnen terugvinden. Overal waar leraar of leerkracht staat, kun je ook onderwijsassistent lezen.

- Tot en met groep 4 kunnen kinderen geknuffeld en op schoot genomen worden door de leerkracht, maar alleen als kinderen en ouders dit willen.
- Als een leraar een gesprek heeft met één leerling, is hij of zij zichtbaar doordat de deur openstaat.
- Leraren maken geen afspraken met leerlingen buiten het schoolgebouw.
- Leraren beloven een leerling die melding over misbruik doet, geen geheimhouding, zij zijn verplicht om hiervan aangifte te doen.
- Leraren nemen geen leerlingen als 'vriend' op *social media* aan.

WERKEN IN DE PRAKTIJK

Samen film kijken

Marieke is onderwijsassistent op een school voor speciaal basisonderwijs en heeft een goed contact met de leerlingen uit groep 7. Tijdens een pauze komt het gesprek op een film die de kinderen heel graag willen zien. Ook Marieke wil die film wel zien. 'Weet je wat,' zegt ze ineens spontaan: 'Jullie mogen die wel bij mij thuis komen kijken. Dat lijkt me heel gezellig.' De leerlingen vinden dat een heel leuk idee en vertellen het plan enthousiast aan de leerkracht. Na school vraagt de leerkracht of Marieke nog even kan blijven voor een gesprekje. Marieke heeft geen idee wat de leerkracht met haar wil bespreken.

Zoals je in *Werken in de praktijk* kunt lezen, wilde Marieke met de kinderen van groep 7 thuis een film kijken. Als ze de gedragscode van haar school goed had gelezen, dan had ze geweten dat medewerkers van de school geen individuele kinderen thuis mogen ontvangen. Een groep kinderen mag wel, maar alleen als de directeur van de school ervan weet en als de ouders toestemming hebben gegeven. Marieke had haar plan dus eerst moeten overleggen met de directeur en toestemming moeten vragen aan de ouders.

Vind je dit overdreven of terecht? Het is voor een pedagogisch werker van belang om werk en privé zo veel mogelijk te scheiden en om geen situaties te creëren waarbij er gemakkelijker (ongewenste) intimiteiten kunnen plaatsvinden of intieme relaties tussen beroepskracht en kind kunnen ontstaan. Als je ergens gaat stage lopen of werken, vraag dan naar de beroeps- of gedragscode. Je kunt erin lezen wat er van jou verwacht wordt en je kunt zo misverstanden voorkomen.

Functieomschrijving

functieomschrijving

Naast het beroepsprofiel, een beroepscode en een gedragscode bestaan er nog andere documenten waarin beschreven staat wat je werk inhoudt. Zo krijg je, als je ergens gaat werken, een functieomschrijving. Hierin staat welke taken bij je functie horen, waar je verantwoordelijk voor bent en wat je bevoegdheden zijn, oftewel: wat je wel en niet mag doen binnen je functie. In een functieomschrijving vind je ook wat het doel van de functie is en welke plek deze in de organisatie heeft.

arbeidsvoorwaarden

Arbeidsvoorwaarden en CAO

Als je ergens gaat werken, moet je ook weten wat de arbeidsvoorwaarden zijn. Deze staan beschreven in de arbeidsovereenkomst (het contract) dat

je krijgt. Er staat bijvoorbeeld in of het om een tijdelijk of een vast contract gaat, hoeveel uur je per week gaat werken en wat je salaris gaat zijn. Ook staan er zaken in over je reiskostenvergoeding, scholingsmogelijkheden of pensioenregeling.

Je tekent pas een arbeidsovereenkomst als je akkoord gaat met de arbeidsvoorwaarden

CAO

De inhoud van jouw individuele arbeidsovereenkomst mag niet in strijd zijn met de arbeidsvoorwaarden van de collectieve arbeidsovereenkomst, oftewel de CAO. In een CAO staan de arbeidsvoorwaarden die voor alle werknemers in een bepaalde sector gelden. Als je bijvoorbeeld in de kinderopvang werkt en gaat trouwen, heb je vanuit de CAO Kinderopvang recht op enkele dagen betaald verlof. Je werkgever moet je dit verlof geven, ook al staat er in je individuele arbeidsovereenkomst niets over vermeld.

vakbond

Een CAO komt altijd tot stand na overleg tussen werkgevers en vakbond(en). Een vakbond is een organisatie die opkomt voor de belangen van werknemers en die wil dat de CAO zo positief mogelijk voor de werknemers wordt. Als je het werk van een vakbond wilt ondersteunen, kun je er lid van worden. Daarnaast is het verstandig om, als je eenmaal een baan hebt gevonden, de CAO van jouw sector te lezen. Zo ben je, net als Sabah uit voorbeeld 2 goed op de hoogte van je rechten als werknemer.

Voorbeeld 2

Sabah werkt als pedagogisch werker op een peuterspeelzaal en wil graag een vervolgopleiding op niveau 4 gaan doen. Ze heeft in de CAO Kinderopvang gelezen dat er binnen iedere organisatie geld apart moet worden gezet voor de scholing van medewerkers. Ze vraagt een gesprek aan met haar leidinggevende om de mogelijkheden te bespreken.

➤ **Maak nu in het werkboek de vragen bij deze paragraaf.**